

שיחת מרן ראש הישיבה הגאון הגדול רבי צבי שינקר זצוק"ל

אדם לעמל יולד - עמלה של תורה [ובסופו דברי הכנה לחג הפסח], ניסן תשע"ו

מהות החיים - עמל התורה

יש מבט חיצוני על כל הבריאה ויש מבט פנימי על הבריאה. מבט של תורה. כמה שבן אדם זוכה יותר להשקפה אמיתית של תורה, אז הוא רואה את הבריאה אחרת לגמרי.

אני רוצה לעמוד על נקודה שצריכה מאד חיזוק.

אם נשאל בן אדם מה זה נקרא 'חיים', בשביל מה ניתנו החיים, מה זה נקרא לחיות?!

כמעט כל אחד, רובא ורובא של הבריאה, המבט שלהם, בלי לחשוב - חיים בשביל להתענג. זה הבריאה.

במבט עמוק של תורה זה בדיוק הפוך. מה צריך להיות הבריאה, מה זה נקרא לחיות?

'אדם לעמל יולד!' זאת אומרת - כל המטרה של הבריאה, בשביל מה הקב"ה ברא את האדם. בשביל עמל. לעמול.

אם הקב"ה ברא את האדם בשביל לעמול, אז הפשט הוא שככל שהאדם יותר עמל - הוא יותר חי, הוא יותר ממלא את התפקיד שעבורו הוא נברא. הוא כפשוטו - יותר חי.

עבודת האבות - כסוסים בין בצעי המים

על אברהם אבינו כתוב תואר 'בא בימים', כל הימים של האבות היו שלמים. מה הפשט כל הימים שלהם היו שלמים?!

קשה לבטאות את זה, אנחנו מציירים לעצמינו ציורים שאינם נכונים על חיי האבות הקדושים, אברהם אבינו חי כמלך וכדו'.

אבל מה כתוב בחז"ל התואר על האבות?!

האבות רצו לפניו 'כסוסים בין בצעי המים' (עי' סנהדרין צו.). מהרגע שהם נולדו עד הרגע שהם נפטרו הם לא הפסיקו לרוץ כסוסים בין בצעי המים, זה התואר בחז"ל על האבות.

מה הפשט 'כסוסים בין בצעי המים'? סוס יכול לרוץ כשיש יבשה, אבל כשיש ביצה של מים - הוא שוקע בביצה, לא שייך לרוץ במצב שכזה, וזה לא סתם מים, אלא בצעי מים, 'בצעי מים' פירושו בוך, הם היו שקועים בבוץ, וכי שייך שסוס בבוץ ירוץ? המנוגד הכי גדול לרוץ זה להיות בתוך בוך. והאבות נצלו את כל הכוחות שלהם לעמל שאי אפשר להשיג, אין ביטוי לצייר איך שהשקיעו את כל הכוחות בעבודת ה'.

'כסוס בין בצעי המים'. כל החיים רצו כמו שסוס רץ בין בצעי המים, ולכן אם ככה כל יום ויום, עוד יום ועוד יום - הם רצו כסוסים בין בצעי המים, לכן הם באו בימים, הם נצלו את הימים. הם באו עם ימים שלמים

עוד הפעם. היסוד של חיות האדם זה היסוד שבעבור זה נברא האדם, והאדם נברא לא בשביל להתענג בתענוגות, האדם נברא - בדיוק הפוך, בשביל לעמול, וכמה שהוא יותר עמל זה נקרא יותר שהוא ניצל את החיים שלו. ומתי זה השלמות, מתי האדם מגיע לתכלית השלמות, זה כשהוא עמל בכל כוחו, כל החיים, זה השלמות.

האבות עבדו עד קצה האחרון של כוחות אנוש, זה הפירוש בדברי חז"ל, כסוס בין בצעי מים.

*

כתוב ברמב"ם במורה (ח"ג פנ"א) שהאבות הקדושים מרגע יציאתם לאויר העולם עד רגע פטירתם - רגע אחד הם לא פסקו מדבקות בהשם, כל חייהם! הוא אומר שזה היה מעלה מיוחדת לאבות.

נתבונן רגע אחד. מה שייך אצלנו השגה בזה, אפילו שאדם יהיה דבוק בהשי"ת שעה אחת... והאבות הק' כל חייהם לא פסקו אפילו כהרף עין מדבקות בהשם, כך כתוב ברמב"ם במורה.

הזיכוכ של משה רבינו - גופו כמלאך

בואו נצייר חיים של משה רבינו, זה הלוא בכלל לא בשכל אנוש, אפילו אפס קצהו זה לא בשכל אנוש.

משה רבינו הלוא כל החיים לא פסק מעבודת השם כהרף עין. נחשוב אנו לעצמינו, אולי יש כאלה אנשים חסרי מחשבה, והם חושבים שמה הרי גדל ב'ארמון של פרעה'...

אבל האמת - הפוך לגמרי. המנגד הכי גדול לעבודת השם זה לגדול בארמון של פרעה, זה הלוא היה אבי אבות הטומאה, כמו שמבואר בפסוקים וברש"י, מצרים זה היה אבי אבות הטומאה, ולגדול בתוך הארמון של פרעה וכל רגע בלי הפסק לנצל לעבודת השם עד קצה האחרון, זה הלוא הגלות הכי גדולה ששייכת בבריאה. וכי יש גלות יותר גדולה מזה.

אם היו מכניסים בן אדם רגיל לארמון מצרים הרי ברגע אחד, כהרף עין, הוא היה מתקלקל. ומשה רבינו היה צריך לגדול שמה כמה שנים. לגדול בארמון פרעה ולהיות משה רבינו.

זה עוד כלום. זה התחלת הזיכוכ של משה. אחרי זה - נצייר לעצמינו, להיות ארבעים שנה מלך בכוש, ככה כתוב בחז"ל (ספר הישר) שהוא היה ארבעים שנה מלך, והוא ניהל מלכות שלמה עם כושים, כך כתוב בחז"ל, וכל הזמן לא להסיח רגע מדבקות בהשם, לעבוד את השם כל רגע, כמעט ולא שייך בדרך הטבע כאלו דברים, כמה עמל צריך בשביל זה, אין לנו אפילו שייכות לצייר כמה בן אדם צריך לעמול להחזיק את המחשבה שלו ארבעים שנה בכוש.

עוד לא הסתיים הזיכוכ, אחרי כל זה - משה בא ליתרו, ותשע שנים היה בצינוק, משה היה אסור בצינוק תשע שנים, הוא הכניס אותו לבור ולא נתן לו לאכול ולא נתן לו כלום, זה היה צינוק אמיתי. תשע שנים. ריחמה עליו ציפורה וזרקה לו קצת אוכל, בלי שיתרו ידע היא זרקה לו אוכל מלמעלה שיהיה לו קצת לאכול, וכך בכזה מצב להיות צינוק תשע שנים, לא לראות את אויר העולם.

אחרי הזיכוכ של בית פרעה, ואחרי הזיכוכ של ארבעים שנה בכוש, עוד פרשה חדשה, זיכוכ נוסף, ועל אף כל זה אפילו רגע אחד לא להרהר אחר מידותיו של הקב"ה. כי אם הקב"ה מנסה אותך בזה, אז זה רצונו יתברך, וזה התפקיד שלך, ואת זה אתה צריך לעבור. זה כל הבנין של האדם.

לכן הוא זכה למדרגה של 'פה אל פה' אדבר בו במראה ולא בחידות ותמונת ה' יביט', הגוף שלו כל כך הזדכך מרוב עמל ומרוב יסורים שהוא עבר עד שאפילו גוף לא היה לו, זה היה גוף של מלאך, לא היה לו שום שייכות לחומר.

משה רבינו הרי 'פא"פ' אדבר בו במראה ולא בחידות, כל הנביאים התעלפו כששרתה עליהם הנבואה, היחידי שעמד ושמע זה היה רק משה רבינו. היחידי בכל הנביאים. למה, כי הוא זכה כל כך לזכך את הגוף שלו עד שכבר לא היה לו אפי' צילו של גוף. זה שכל נביא צריך להתעלף הוא משום שבחומר לא שייך לראות מראות אלוהיים, החומר לא יכול לשאת את זה, לכן הוא מוכרח להתעלף, להיות מופשט מהחומר, אבל משה הגיע לכזה זיכוכ של הגוף שהוא יכל לעמוד ולדבר עם הבורא עולם, בלי שום התעלפות, בלי שום דבר, כי הגוף לא היה גוף, זה היה כולו גוף של מלאך. וכי זה פלא?! אחרי כזה זיכוכ שהוא עבר כל החיים...

עמל התורה - זה החיים

אחרי כל זה - אדם יכול לחשוב שמה רבינו היה מסכן, הוא סבל בחייו, רק הוא קיבל את הגזירה באהבה, או האבות הקדושים שרצו כל החיים כסוסים בין בצעי המים הם חיו חיים של מסכנות, אנחנו יום אחד לא היינו יכולים להחזיק כאלה חיים מה שהאבות חיו, אפילו שעה אחת זה לא לפי

הכוחות שלנו. תיכנסו לביצה ותתחילו לרוץ, נראה מה תצליחו... והאבות כך היו כל החיים. כל החיים!

אם אתם חושבים שהם היו מסכנים, זה טעות גדולה. היה להם תפיסה אחרת בכלל על החיים, הם הסתכלו לגמרי אחרת על החיים. הם הסתכלו שאדם לעמל יולד זה נקרא לחיות! לחיות הפירוש הוא לנצל את החיים עד תום, כמה שיותר מנצלים את החיים, כמה שיותר עמלים לנצל את החיים ברוחניות, זה נקרא לחיות, זה חיים!

חיים בלי עמל זה מוות. זה לא חיים. כך אדם צריך להבין שזה היסוד של החיים, ולחיות עם ההבנה הזאת.

עמל התורה - אשריך בעולם הזה

הנה המשגיח זכרוננו לברכה הרי היה אדם שהי' חי במתח מסתמא שבעים שנה ברציפות. כל הזמן היה דרוך, כל הזמן. לחם עד קצה האחרון של הכוחות, אצלו ראו את זה בחוש את הענין הזה. נורא ואיום. ממש, לוחם מלחמת ה', אפילו רגע הוא לא פסק ללחום. עד כדי כך, שהראש ישיבה זכרוננו לברכה אמר עליו שלפני מאתיים שנה הוא גם הי' חידוש בנקודה הזו שהוא עמל באופן תמיד.

אז היו שהיה נראה להם שהמשגיח מסכן, עמל, קשה לו. אך הראש ישיבה זכרוננו לברכה אמר, שהוא לא הכיר בחיים אדם שמח כמו המשגיח.

אלא שהוא לא היה שמח מהשטיות שאנחנו שמחים, הוא היה שמח מלשבת וללמוד, הוא היה שמח לעמול בתפילה, זה היה השמחה האמיתית.

*

'מתוקה שנת העובד'... לא מדברים רק מה טוב בעולם הבא, אלא מה טוב בעולם הזה.

כמו שהתנא אומר 'פת במלח תאכל ומים במשורה תשתה ועל הארץ תישן ובתורה אתה עמל'... מה אנחנו נחשוב אם נראה כזה אדם, איך אנחנו נסתכל עליו, איזה מסכן שהוא... 'פת במלח' אין לו יותר מלאכול פת במלח, 'ומים במשורה' אפילו מים יש לו רק במשורה, במידה, המים שיש לו מצומצמים מאד, אפילו זה אין לו, 'ועל הארץ תישן' כל כך מעונה, כל כך מסכן...

ומה חז"ל אומרים על זה? 'אם אתה עושה כן אשריך בעוה"ו', אתה האדם האמיתי המאושר, למה, מפני ש'בתורה אתה עמל'.

כל אדם צריך להרגיש כך כשהוא עמל בתורה!

החזו"א כותב על עצמו במכתב, שהוא עמל בתורה בעמל שאי אפשר לתארו. ומי שקצת יודע - הוא היה לפעמים שוכב באפיסת כוחות, לא יכל אפילו להניע אבר מרוב עמל התורה. אין לנו מושג.

*

מספרים שר' חיים היה יכול לעמוד שש שעות ולחשוב ולהתעמק בסברא. מה היה לו שש שעות לחשוב? את כל הצדדים. אולי יש פירכא. שש שעות! והוא היה ממש מופשט מגשמיות, הוא לא ראה כלום ולא שמע כלום, שום דבר אחר הוא לא ראה ולא שמע.

ר"מ בלוי כותב בתולדות שלו שהוא נסע מא"י לאסוף כסף, בשביל כולל תורת חיים נדמה לי, הוא בא לבריסק, והוא רצה מכתב מר' חיים, אלא שר' חיים תמיד היה עסוק, הבית תמיד היה הומה מאנשים, היה שמה בית מאד מאד קשה, יומם ולילה לא ישיבותו, כמעט לא היה מנוחה.

הבריסקער רב אמר פעם שהזמן היחידי שהיה לו מנוחה אצל ר' חיים זה היה בליל שבת, זה הזמן היחידי שהיה לו מנוחה, כל השבוע לא היה לו רגע אחד מנוחה, הבית היה הומה כל הזמן מאנשים, כל הצרכי ציבור של כל רוסיה, כל הצרות, כל העסקנות, הכל נפל על הראש של ר' חיים. וכל הזמן ר' חיים הריץ את הבריסקער רב, לכאן ולשם...

(הוא אמר שהזמן היחיד שהוא יכל ללמוד במנוחה, לשבת על המקום ולשבת במנוחה כמה שעות וללמוד, זה היה בליל שבת. זה היה הזמן היחידי. עד כדי כך שבלייל שבת הוא היה נסגר ויושב ולומד שעות על גבי שעות... עם מנוחה. ופעם אחת ר' חיים פתח את הדלת וראה אותו יושב ולומד, אז ר' חיים

אמר לו 'יש לי הנאה שאתה לא פרומר'... מה הכוונה? - שהוא לא מחמיר לא ללמוד לפני המנוחה שמא יטה, לא מחמיר היכן שאין צריך להחמיר, כך ר' חיים אמר לו, יש לי הנאה מזה. להחמיר במקום שצריך להחמיר. במקום שלא צריך להחמיר - לא להחמיר. בירושלים הגרי"ז גם כן למד באופן זה, היה לו מנוחה שהוא יושב ולמד על יד זה, אני ראיתי, אמנם היה כתוב ע"ז 'אסור להטות', אך לא ע"ז הוא סמך, כי אם היה אסור - הפתק לא הי' מתיר).

עכ"פ. מביא ר"מ בלוי שהיה צריך מכתב מר' חיים, ותמיד היה קשה מאד להשיג אותו, למצוא זמן שישב במנוחה כדי לכתוב מכתב, אבל הרבה פעמים ר' חיים היה נעמד על יד החלון ומתרכז בלימוד, ואז הוא יכל לעמוד כמה שעות כך, הוא בכלל לא היה בעולם, ומביא ר"מ בלוי שבאותו זמן כשר' חיים הי' חושב בלימוד הוא היה עומד מולו, בחצר, שר' חיים יראה אותו כדי שיכתוב לו את המכתב, והוא מספר שהוא יכל לעמוד שלש שעות, ור' חיים אפי' לא הבחין בו... כל כך הוא הי' מרוכז.

הגר"י אברמסקי זכרוננו לברכה מביא באיזה מקום שר' חיים אחרי שהוא היה כמה שעות מרוכז בלימוד - הוא שאל מה תולה לו על הגב, יש לו משהו על הגב. התחילו לבדוק... מה בסוף התברר, שהוא מתכוון ליד שלו. כל כך הוא היה שקוע. לא יאומן כי יסופר.

*

אי אפשר לתאר העמל שלהם. אין לנו אפי' ציור. מי שראה את הראש ישיבה זכרוננו לברכה, הוא יכל לעמול על קושיא - שבועיים בנשימה אחת. שתדעו לכם. בנשימה אחת כמעט.

אבל אחרי שהוא זכה להבין, אחרי שהוא זכה למצוא תירוץ, השמחה שלו... זה היה ממש 'כמוצא שלל רב'. גם בזה אין לנו ציור.

הוא לא פעם אחת ביטא את זה, הוא אמר - אין ערך וקץ לשמחה שיש לו, זה שווה אצלו יותר ממליון, מליון דולר! זה לא היה אמירה בעלמא.

אני לא אאריך כעת אתכם בסיפורים שהיה בינו לבריסקער רב. זה לא יאומן כי יסופר. השמחת התורה, העמל שהיה להם והשמחת התורה שהם זכו להבין את התורה. העמל התורה והשמחה בתורה זה אחד שתלוי בשני.

פעם הראש ישיבה היה אצל הבריסקער רב, והוא שאל את הבריסקער רב קושיא, ולא היה לו תירוץ. הם נשארו שניהם בלי תירוץ. בשתים עשרה בלילה הבריסקער רב אמר לאחד שהי' אצלו שיש לו איזה התנוצצות של תירוץ, הוא רוצה שילך אל הרב שך ויאמר לו... הבריסקער רב היה קשה לו מאד ללכת... אז אותו אחד אומר לו אולי הרב שך ישן, אומר לו הבריסקער רב - הרב שך לא הלך לשון, כל זמן שאין לו תירוץ על הקושיא - הוא לא ילך לישון, אין כזה דבר, אז הוא אומר לבריסקער רב אולי הוא מצא תירוץ רק הוא לא בא לבריסקער רב, הוא חושב שאולי הבריסקער רב כבר ישן, אז הוא אומר לו הוא יודע שגם אני לא יישן עד שאני ימצא תירוץ.

ואני אומר לכם שראינו את זה בחוש. היה מתכבה לפעמים החשמל בשתיים בלילה, אחרי כמה דקות היה נדלק בחזרה, וכבר לא ישן כל הלילה...

ע"י נועם מתיקות עמל התורה - מתבטלים כל התאוות

צריך לעמול בתורה. לא ללמוד תורה מתוך תענוגות, צריך עמל. יגעת ומצאת תאמין, לא יגעת ומצאת אל תאמין. זה הסדר בבריאה, שבלי יגיעה לא מוצאים.

זה הסוד של אדם לעמל יולד. על ידי העמל אתה מוצא מה שבעצם נאבד ממך, מה שהיה לנשמה שלך. כשיצאת לאויר העולם התורה נשכחה ממך, ועכשיו אתה צריך לעמול ולמצוא את מה שכבר השגת. למצוא את זה בחזרה. וזה רק ע"י עמל. למצוא את מה שנאבד אפשר רק ע"י עמל. אדם צריך לדבר לעצמו, יומם ולילה - ללמוד עם עמל!!

הג"ר אהרן כהן סיפר לי, ר' אהרן כהן היה ראש ישיבה בחברון, הוא היה עובד ה' מופלג מאד, והוא סיגף את עצמו, אי אפשר לתאר איזה סיגופים שהוא עשה לעצמו, זה לא ניתן לתאר. הוא שקל מסתמא כמעט כמו ילד בין שתים עשרה... הוא סיגף את עצמו בצורה נוראה.

הוא בא פעם אל החזון איש זכרוננו לברכה, החזו"א הכיר אותו טוב, והוא אמר לחזו"א שהוא עובד על תאוות, לשבור את תאוות האכילה, והוא עובד והוא עובד, והכל הוא מרגיש שזה לא עוזר, הוא עוד קשור לתאוות האכילה... אחרי סיגופים של שנים, הוא בא אל החזו"א והוא אמר לו שהוא עוד מרגיש שהוא קשור לתאוות האכילה, מה עושים.

אז החזו"א אמר לו. תשמעו, תשמעו טוב. החזו"א אמר לו, אני לא יודע עצות על תאוות האכילה, לא יודע עצות. אני רק יודע דבר אחד שאם זוכים להרגיש את נועם מתיקות התורה, אדם שזוכה לזה, הוא בכלל לא צריך לעבוד על תאוות האכילה. התאוה שלו לתורה היא כל כך גדולה, שכל התאוות הקטנות בטלים מהתאוה הגדולה של תורה. הוא לא צריך לעבוד על תאוות האכילה!

כמו שהאזה"ח הקדוש אומר לולי היו יודעים העולם מתיקות התורה היו משתגעים אחריה, (היום שרים את זה...)

אני אומר לכם מה שאני מוסיף ע"ז, זה החזו"א לא אמר, שהאופן לזכות להרגיש את נועם מתיקות התורה זה רק אחרי עמל, אחרי שזוכים לעמול עמל רב בתורה, אז יש מתנת שמים שזוכים להרגיש את נועם מתיקות התורה.

והחזו"א אמר לו עוד יותר מזה, אפילו אם רק רגע אחד בחיים זכו להרגיש את ה'נועם מתיקות התורה' הזה, כבר לא צריך לעבוד על תאוות אכילה.

השאיפה - פת במלח תאכל וכו' ובתורה אתה עמל

ודאי שבהתחלה עמל התורה זה עבודה קשה, אבל אחרי זה... האבות חיו בעולם הזה 'מעין עולם הבא' (סופ"ק דב"ב). מה זה מעין עולם הבא, - התענוגות הכי גדולים שיש זה עולם הבא.

האבות רצו כסוסים בין בצעי המים, אבל מה הם זכו תמורת זה? הם זכו ל'מעין עולם הבא'!

נראה קצת את הרמב"ם בהלכות ת"ת (פ"ג הי"ב). אה, כל מילה שלו זה הלא תורה שלמה. 'אין דברי תורה מתקיימים במי שמרפה עצמו עליהם', מרפה - הוא לומד בלי עמל, ולא באלו שלומדים מתוך עידון ומתוך אכילה ושתיה אלא במי שממית עצמו עליהם ומצער גופו תמיד! תשמעו, תשמעו כאן כל מילה. זה תורה. כל מילה של הרמב"ם זה תורה מסיני. 'ומצער גופו תמיד ולא יתן שינה לעיניו ולעפעפיו תנומה, אמרו חכמים דרך רמז זאת התורה אדם כי ימות באהל אין התורה מתקיימת אלא במי שממית עצמו עליה באהלי החכמים, וכך אמר שלמה בחכמתו התרפית ביום צרה צר כחך, ועוד אמר אף חכמתי עמדתי לי חכמתי שלמדתי באף היא עמדה לי'.

*

אמנם לא דורשים מאף אחד יותר מכפי כוחותיו...

בספר קב הישר מביא שהיה להרמב"ן תלמיד שקיבל על עצמו ללמוד, ולמד 'יומם ולילה לא ישבותו', אפי' את התפילה הוא הזניח מאד, לא פסק פומיה מגירסא. והרמב"ן קרא לו ואמר לו - זה לא רצון השם יתברך, רצון הש"ת שתאכל מתי שצריך לאכול, תישן מתי שצריך לישון, ותלמד מתי שאפשר ללמוד. והוא לא התייחס לדברי הרמב"ן, ככה מביא הקב הישר, בסוף הוא נענש עונש נורא ואיום, עונש גדול מאד, ואז הוא הבין שכל העונש שלו מפני שהוא לא שמע לדברי הרמב"ן.

מעשי האבות זה בתור ציור, 'מתי יגיעו מעשי למעשי אבותי', אז מה הפשט, שיהיה לנו ציור לאיזה מעשים צריך לשאוף, צריך לשאוף שנהיה כסוסים בין בצעי המים. זה צריך לשאוף.

*

אחר כך אומר הרמב"ם עוד (שם הי"ג) 'אע"פ שמצוה ללמוד ביום ובלילה אין אדם למד רוב חכמתו אלא בלילה לפיכך מי שרוצה לזכות בכתר התורה יזהר בכל לילותיו ולא יאבד אפי' אחת מהן בשינה ואכילה ושתיה ושיחה וכו"ב אלא בתלמוד תורה ודברי חכמה'.
מי שרוצה לזכות בכתר של תורה, זה הדרך לזכות בכתר של תורה.

זה בכלל מה שבדור הזה צריך חיזוק. לדעת שכל החיים של הבן אדם זה רק עמל התורה. לזרוק את כל השטותים, את כל ההבלים...

עמל התורה, ושוב עמל התורה! אם בן אדם זוכה לעמול בתורה, אז הוא זוכה 'אשריך בעולם הזה וטוב לך לעולם הבא'.

תדעו רק דבר אחד. אם כתוב בתנא 'פת במלח תאכל ומים במשורה תשתה ועל הארץ תישן ובתורה אתה עמל', אז הפירוש העיקרי הוא (ע"י ברטנורה) שצריך כל כך לשאוף לתורה עד שמגיעים אל המדרגה הזאת.

החפץ חיים זכרוננו לברכה אפילו לא קנה אפילו ספרים, להח"ח לא הי' כמעט ספרים, הוא אמר שהי' לו סייעתא דשמיא מיוחדת שכשהוא חיבר את המשנ"ב, שיש שם הרי מאות מאות אחרונים המובאים בספר, אז הוא אמר שהיה לו ס"ד מיוחדת שכמעט כל ספר שהוא הי' צריך הקב"ה זימן לו את הספר הזה, מישוהו פעם שאל אותו למה הוא לא קונה, הוא הרי צריך את זה, אז הוא אמר כך - ספרים זה כסף וכסף זה זמן, למי יש זמן?! חבל לי על כל רגע.

זה הפשט גם מה שכתוב כאן בחז"ל. יש בן אדם שהתשוקה שלו לתורה היא כ"כ חזקה, ש'פת במלח תאכל' זה מספיק לו, הוא לא צריך יותר. הוא לא צריך יותר. יש לו פת במלח, מה הוא צריך יותר?! 'ומים במשורה תשתה' גם כן מספיק לו, אפילו במשורה. 'ועל הארץ תישן' הוא יכול גם לישון במטה וזה אצלו כמו על הארץ...

*

החזו"א זכרוננו לברכה פעם אמר על הגאון, שמה שהגאון הלך לגלות הוא לא הלך לסגף את עצמו, הוא לא הלך לסגף את הגוף שלו, מפני שאצל הגאון לא היה שום הבדל אם הוא ישב על מטה של זהב או ישן על הארץ, כל עניני עולם הזה היו כאין וכאפס אצלו, אפילו סיגופים זה לא היה אצלו, ככה החזו"א אמר לרבי אליעזר פלצ'נסקי זכרוננו לברכה, לא בשביל זה הגאון הלך לגלות, אלא התכלית של ההליכה של הגאון לגלות זה הי' 'סיגוף המחשבה', זאת אומרת, שאע"פ שהי' לו טירדות הדרך וכל מיני דברים להפריעו מתלמודו, עבודתו היתה לרכז את המחשבה כמו בהיותו יושב בביתו על יד הגמרא, שאפילו רגע לא יפסיק מתורה, זה היה סיגופים.

(אני זוכר שהפוניבז'ר רב סיפר פעם, רק שיהיה לכם ציור, שהשאג"א היה שנים על גבי שנים שהוא הלך בגלות, תמיד הוא הי' הולך עם סיר שלו ועם דייסא שלו שיוכלו לבשל לו משלו, הוא הי' מחמיר מאד בחדש אף בחול, והוא הי' אוכל את העיסה שלו, כך הוא הלך שנים על גבי שנים בגלות, ממקום למקום. היה פעם אחת שהוא בא לאיזה אכסניא והי' שם צעקות וזה הפריע לו, אז השאג"א אמר לבעלת האכסניא, היא גרמה לזה, שהיום זה היום האחרון של הגלות שלו, הוא יקבל רבנות. הוא כבר הי' אז נדמה לי בן שבעים, למעלה מגיל שבעים, ובאמת באותו היום הגיעו שלוחים למנות אותו לרב במץ', אז הוא אמר ככה - מאיפה אני ידעתי שהיום אני יקבל רבנות, שאני יהיה רב במץ', 'מפני שאני הלכתי בגלות כל השנים, מעולם אפילו רגע אחד לא פסקתי מלהגות בתורה, היום כשהבעלזאסטע' עשתה את הבלבול אז רגע אחד פסק המחשבה שלי מלהגות בתורה, אז אמרתי אם ככה לא צריך יותר גלות, צריך לשבת בבית', מפני שכל הגלות לא היתה שוה לו בשביל רגע להפסיק מתורה!).

*

תדעו, לא מתענוגות עולם הזה גדלו. כל אלו שגדלו, גדלו רק על ידי עמל. וזה הפנימיות של כל החיים. מלך חפץ בחיים למענך אלקים חיים. וכמה שכן אדם עמל יותר, אז הוא ניצל את הרגע יותר, והוא חי יותר.

רשעים בחייהם קרויים מתים. מפני שהם לא מנצלים את החיים לעמל התורה, אז הם לא חיים, זה לא נקרא חיים.

אנחנו צריכים לדעת שחיים זה חיים בתורה. כי הם חיינו ואורך ימינו - זה הכל!

כל אחד צריך להרגיש, כשאדם זוכה עוד קצת להיות שקוע בתורה - צריך להיות בשמחה עצומה. 'ברוך ה' זכיתי היום ללמוד קצת יותר'.

מהותו של חג הפסח

עוד נקודה קטנה שקצת נוגעת לפסח.

פסח זה היסוד של כל יהודי, כלל ישראל נהיה בפסח, וכל יהודי בפסח צריך להתחדש עוד פעם, עכשיו הוא מתחיל להיות יהודי מחדש. כלל ישראל קיבל שם 'כלל ישראל' ביציאת מצרים. אז קיבלו ישראל את השם של כלל ישראל. וכל שנה מתחדש הכוח הזה להתחדש, כלל ישראל מתחדש מחדש, והכוח הזה זה נמצא בליל פסח.

זה לא סתם להזכיר את יציאת מצרים. זה 'לספר', 'לחיות' את יציאת מצרים. לחיות את יציאת מצרים. לצייר ולחיות את זה.

אמונה – ההצלחה לא נוגעת אלי'

ויסוד היסודות של פסח, של יציאת מצרים, זה 'אמונה'. והדור שלנו כל כך נחלש בזה...

תשמעו, נקבל קצת השגה מה זה אמונה, מה זה השגחה, מהי העבודת השם של אמונה והשגחה, שבעצם זה כל מה שאנחנו צריכים כהכנה לפסח.

משגיח אחד בא אל המשגיח וזכרנו לברכה ואמר לו כך - הימי ישיבי בשיבה רפויים, ואני עובד ועובד כל הזמן ואני לא מצליח, יש לי עגמת נפש מזה, מה לעשות? כך הוא שאל את המשגיח.

אמר לו המשגיח וזכרנו לברכה - אתה מדבר דברים קרוב לאפיקורסות! והוא מסתכל, חושב, מה כאן אפיקורסות במה שאמרתי? תשמעו מה שהמשגיח אמר לו, הלוואי כל מה שאתה אמרת לי זה בעצם 'כוחי ועוצם ידי', אני עושה, אני עובד, אני מצליח, לא הצלחתי כן הצלחתי, יש לי מזה עגמת נפש... זה הלוואי הכל נגד עיקרי האמונה, וכי זה אמונה?! אז הוא אמר לו כך - מאמין צריך לעשות 'כל אשר יש לעשות בכוחך עשה', זה העבודה של מאמין, להאמין בחי העולמים ולהאמין שהבורא עולם רוצה שתעמול, תעשה כל אשר בכוחך, - אם תצליח או לא תצליח זה לא עסק שלך בכלל, עשית מה שבכוחך יצאת ידי חובה, לא עשית לא יצאת ידי חובה. אני עושה מה שאני יכול, כן מצליח או לא מצליח, זה לא נוגע לי בכלל.

היום הדור כבזה הסתר פנים באמונה, להרגיש שהכל זה בורא עולם... הלא כל החיים, כל הצורת חיים, וכל החיים הכל הכל זה היפך אמונה שלמה. אוי, כמה שרחוקים...

(אני זוכר עוד, שפעם המשגיח וזכרנו לברכה דיבר פעם שיחה נגד עיתונים. אז היה עיתונים חילוניים. דיבר אש להבה. אחרי זה נכנסתי אליו, אני חושב שזה היה למחרת, נכנסתי אליו הביתה, אז הוא אומר לי כך - הוא דיבר נגד עיתונים חילוניים, אבל הוא אמר - אני מסתכל ב'המודיע'... תשמעו, תשמעו מה שהוא אמר לי. מה אתה חושב שאותי מעניין חדשות, אותי לא מעניין שום חדשות, אותי מעניין רק הסימנים למשיח, זה מה שמעניין אותי, הרי כתוב בחז"ל 'אם ראית אומות מתגרות זו בזו לך וצפה לרגלי משיח', יותר מזה לא מעניין אותי שום דבר. אתם שומעים מה הוא פתח המודיע והסתכל, אם יש עוד איזה סימן להמשיח, זה מה שהסתכל בהמודיע. לראות אם יש איזה משהו, סימנים חדשים למשיח. לך וצפה לרגלי משיח. וכי חדשות מעניין אותי...).

החיים זה לא העולם הזה...

פעם, האמונה היתה מגיל ילדות, חיו עם זה, גדלו עם זה. כמה היום הדור רחוק מכל זה, היום, אם בן אדם לא עובד על עצמו מה יש לדבר...

מי שהכיר קצת את הזקנים מהדורות הקודמים...

הדור שלנו כ"כ רחוק מכל העולם ההוא, זה לא שייך אפילו לתאר, הם חיו כל הזמן עם עולם הבא... זה לא יאומן כי יסופר כמה הדור שלנו התרחק, נהיה רחוק מהכל.

אני זוכר שהיה לי סבתא, זקניה מופלגת בת תשעים, הפחד שלה ליהנות מהעולם הזה היה לא יאומן כי יסופר, כמו העבירה הכי גדולה, הטיפשות הכי גדולה שישנה בעולם אצלה זה היה ליהנות מהעולם הזה, הלוואי לפעמים מנכים מהזכויות... אחר כך יצטרכו לשלם, לפעמים מקבלים עוה"ז ואח"כ מאבדים חלקים בעוה"ב בגלל שנהנו בעוה"ז, היא רעדה ליהנות מהעולם. פשוט כפשוטו. היא חיה כל הזמן עם עולם הבא.

אני זוכר שהם היו שני אנשים זקנים, אינני זוכר בדיוק את הגיל, מסתמא שמונים, זה עוד היה לפני שהיה מקררים, היה מקררים על קרח, והלכו לקנות כל יום קרח, הקרח נמס תוך יום אחד, ובאו קרובים מחוץ לארץ וראו ששתי הזקנים האלו נסחבים לקנות חתיכת קרח, ה' ישמור... והלכו וקנו להם פריז'ידר, זה היה עוד לא מצוי כל כך, לא להרבה היה, הם קנו להם פריז'ידר והביאו את זה הביתה, סבתא אומרת לי מה? קרה לי משהו? אני ישתמש בפריז'ידר הזה? וכי עולם הזה אני צריכה?! צריך להיות לא נורמלי בשביל כזה דבר, היא כיסתה את זה עם סדין וזה היה מונח בבית, היא אף פעם לא נגעה בפריז'ידר. הם ידעו שהחיים זה לא העוה"ז...

(לסבא היא דאגה שיהיה לו כל מה שיכול להיות... היא אמרה לי פעם, 'מילא הוא יושב ולומד תורה אז מותר לו לאכול, שיהיה בריא, שיהיה לו כח ללמוד, אבל אני הרי לא לומדת תורה, מה הזכות שלי ליהנות?!' זה היה השגה של יהודים פעם, חיו עם עולם הבא, חיו עם אמונה).

ועם מה היום חיים? עם מה היום גדלים? מגיל קטנות כבר גדלים עם כל השטויות שבעולם. מישו חושב איך להקנות לילד אמונה?! הרי אם זוכים שמקטנות מחזירים אמונה בהשם, אז כל החיים זה אחרת.

היום, רחמנא ליצלן... היום צריך להתחיל לעבוד על מה שפעם אחזו הרבה הרבה יותר גבוה מזה כבר בגיל שלוש. היום צריך לעבוד על זה שנים כדי לזכות באמת לאמונה שלמה בבורא עולם ולחיות את זה. לחיות שיש עולם הבא, והעולם הזה זה פרוזדור בפני עולם הבא.

מה הפשט פרוזדור. לא נבראנו בשביל העולם הזה, בשביל להתענג ולאכול, העולם הזה זה פרוזדור להגיע לעולם הבא.

ואיך מגיעים אל התכלית, מה צריך לעשות בפרוזדור הזה?! - עמל!

החפץ חיים פעם נסע לפטרבורג לאסוף כסף ליישיבה, אחד העשירים של פטרבורג רצה לעשות לח"ח קבלת פנים גדולה, להזמין הרבה עשירים שיהיה קל לאסוף כסף, כשהח"ח שמע מזה הוא בא ברכבת קודם כדי שלא יעשו לו את הקבלת פנים, והוא ישר נסע לעשיר הזה הביתה, אמר לו אותו עשיר 'מה עשית לי, את כל התכנית שלי קלקלת', אמר לו הח"ח, אתה עשיר, נכון, אם תרצה ביום שישי אחה"צ לאכול קוגל, לאכול קצת קוגל, מה אשתך תגיד לך?, ביום רגיל אתה יכול לקנות כמה שאתה רוצה, אבל עכשיו יום שישי אחה"צ אתה לא יכול, כל החנויות סגורות, מה היא תגיד לך - הקוגל זה בשביל מחר בבוקר, כעת לא אוכלים קוגל. לא יעזור לך כל העשירות שלך, כעת אין קוגל, זה צריך למחר בבוקר, כל אוכל יש לו את הזמן שלו. אמר לו הח"ח כך, תדע לך 'כבוד' זה הקוגל של עולם הבא זה הקוגל של עולם הבא! בעולם הזה לא אוכלים קוגל...

*

צריך קצת להתחזק, מגיע חג הפסח, נפתחים שערי השמים...

כל יום טוב נפתחים שערי הרקיעים, כפי שהסבא מקלם מבאר בהרחבה, ואפשר לקבל בהם התחדשות, את כל האורות. בפסח אפשר לזכות לכל מה שה' כשנפתחו השמים ביציאת מצרים, כל פסח - כל שנה ושנה אפשר לקבל קצת, לפחות שנקבל קצת.

נתחזק באמונה קצת, נתחזק בתורה, נקבל על עצמינו קצת עול תורה, ועל ידי זה נזכה בעזרת השם שנאכל מן הזבחים ומן הפסחים, במהרה בימינו.

* * *